

La vida en(tre) lletres

Xavier Serrahima / *El racó de la paraula*

La vida en(tre) lletres

Així que apareix una autora o autor nou—sobretot a casa nostra, on a la majoria de les editorials acostumen a sentir una al·lèrgia (més comercial que no pas literària) gairebé congènita per la publicació d'òperes *primes* diferenciades— sembla que primer que haguem de fer els analistes literaris sigui buscar-hi referents, comparar-los, amb major o menor encert, amb d'altres autors precedents, com més cèlebres millors; talment com si el lector li calgués aquesta seguretat de la referència per acostar-se —diguem-ho clar, per donar-li una oportunitat— a l'escriptor acabat d'arribar.

En el cas present, tractant-se com es tracta **Silvana Vogt** d'una dona vinguda de l'Argentina, que ha escollit la llengua catalana per fer la seva (molt prometedora) incursió al món de les lletres, segurament el que *caldria* és destacar aquesta realitat singular, posant l'èmfasi en la capacitat inclusiva dels catalans i en les virtuts del multiculturalisme; també *caldria*, ben cert, parlar de la més que evident vessant autobiogràfica de la seva primera novel·la, que s'escau com anell al dit a l'autoficció, gairebé omnipresent des de fa un temps, així com oferir un xic de llum, posant els noms i cognoms reals als personatges del llibre, començant per la protagonista, Vera —que si es digués Silvana no ens sorprendria gens—, seguint per l'Eliseu —Isidor, pels que el coneixien— i acabant pel Nil; crec, però, que això aportaria ben poc.

Ben poc, per no dir pràcticament res, atès que ens quedariem a la superfície de l'obra, perquè confondríem *accident* amb *substància*: per avaluar —i, el que és molt més important, per fruir, per assaborir— *La mecànica de l'aigua*, Edicions 1984, setembre del 2016, totes aquestes circumstàncies són del tot secundàries, per no dir irrellevants; el que, segons el meu parer, és fonamental o essencial és el llibre mateix, el fet que ens descobreix una autora que, per damunt de tot, sap escriure —i molt bé: que no tan sols sap *què* vol escriure, sinó *com* ho vol fer; o, més exactament, com li diu el seu instint interior, la seva força artística, pròpia i intransferible, que ho ha de fer; que ho ha de fer si vol ésser ella mateixa; si vol deixar la seva petja. I aquesta és, sens dubte, la *singularitat* que ens interessa.

Perquè això —crear la seva obra pròpia, deixant-se guiar sobretot pel que li diu el cor d'escriptora— suposa no només un gran regal per al lector, sinó un bon doll d'aire fresc en el món de les lletres catalanes dels darrers temps, on fa la impressió que tan sols existeixin dues possibilitats (que són, en realitat, les dues cares d'una mateixa moneda): seguir les *receptes* literàries a l'ús, procurant no sortir-se gens ni mica dels marges que ha fixat vés a saber qui, o bé *estripar-ho* tot, convertir la ruptura per la ruptura, l'*anar més enllà* en la base de l'escriptura; o sigui, defugir l'originalitat a tot preu o imposar-la (tot imposant-se-la).

Oblidant —les forces del mercat manen, decideixen i determinen— que la literatura (i l'art en general) només acostuma a assolir els seus més alts nivells quan els creadors i creadores s'alliberen de les regnes establertes des de fora i deixen fluir, en la seva escriptura, la seva manera de viure i de veure el món, la seva *veu pròpia*, aquella *veu*, personal i intransferible, condicionada i aclimatada únicament a les particularitat individual de cadascú, que, en combinació amb les altres, igualment sorgides del més interior de cada esperit creador, conformaran l'indispensable diversitat ecològica literària; la que permeti, per selecció natural, la supervivència o resplendor de les veus més dotades.

S'ha dit sovint que si no llegeixes, vius la teva vida i prou, però, si llegeixes, en vius tantes com (bons) llibres passen per les teves mans, i Vogt ens ofereix un tast magnífic d'una vida —d'unes vides, en realitat, perquè, malgrat que a la protagonista les relacions personals li hagin resultat més aviat doloroses, cap persona no és una illa— de veritat, d'una vida autèntica, que respira i batega; que, com un riu o les ones de la mar, flueix com un doll indeturable, que s'estavella una vegada i una altra contra els múltiples esculls de l'existència, que embat amb força contra tot el que troba al seu camí, que a cada nou xoc regolfa, encara amb major vigor, anant prenent més i més cabal, fins no pas desembocar a la mar, sinó convertir-se, com cada vida (molt) viscuda, en un oceà.

Vides fetes de records, de memòries, de buits —i, sobretot, de morts: “Acaben de menjar en silenci. Cadascú amb les seves absències”(pàg. 47)— que ho omplen tot, que ho determinen tot; de nafres del passat permanentment obertes—“La carn sagna. / La memòria, també” (pàg. 29)— que llasten el present i gairebé anihilen el futur, que tan sols sembla factible suportar-les, car superar-les es veu com una tasca impossible, submergint-les en la foscor de la desmemòria: “Es pot viure d’esquena al passat si el passat fa tant de mal” (pàg. 49).

Una opció que potser protegeix, o, més aviat, que pot semblar que (ens) protegeix, que esmorteix el dolor, però que, com les fugides —i quan fuges, en realitat t’endues amb tu les raons de la fugida—, no fa més que (mig) anestesiarnos i diferir la curació de la malaltia, que perllongar in eternis el sofriment: “Saps perquè tenim els ulls enganxats al clatell? Perquè la vida va cap endavant, caparrut” (pàg. 52).

I l’autora, esdevinguda narradora, protegint-se, també, o si més no intentant-ho, en “la distància entre la primera i la tercera persona a l’hora d’escriure aquesta història” (pàg. 185), ens explica una vida tan plena, tan completa, tan *viscuda* —si se’m permet el terme (i no *viscuda* per més o menys autobiogràfica o autoficcional, sinó per recreada literàriament)— que en deixar el llibre la duem encara amb nosaltres.

I ho fa —i aquest element, per a mi del tot essencial, és el que diferencia l’artista de l’artesà, el creador de l’escriptor— amb la seva veu pròpia, amb un llenguatge personal —bell, succint, entretallat, reiteratiu, poètic (tant per la intensitat com per la forma, amb encavalcaments que emfatitzen quan cal: “Un llampec parteix el cel en dos. / Nord i sud. / Est i oest. / Dalt i baix. / Aquí i allí”, pàg. 113), al·lusiu però també

elusiú, que sap dir però també deixar de dir, quan cal— que, tot i ésser deutor i hereu de tants altres que han escrit abans que ella, la individualitza, la converteix en immediatament identificable, en creïble, en autèntica.

En una artista que ha brostat tot d'una, no se sap ben bé com, d'on ni per què, que ens brinda una primera flor exquisida (delicada i poderosa alhora), una primera obra ben destacada, però que —si poleix algun petit detall, alguna badada perdonable, algun que altre excés; i, sobretot, si s'aferma i no perd la seva benvinguda peculiaritat, la seva ànima interior, que esclata i (es) defineix (en) el seu llenguatge; si evita els cants de sirena de l'ortodòxia— ens promet tot un jardí de gran bellesa, intensitat, creativitat i integritat.

dilluns, 12 de setembre del mmxvi